

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

katedra občanského práva

doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.

oponent

P O S U D E K

rigorózní práce Mgr. Anety Onodyové

„Zaknihované cenné papíry“

V předložené rigorózní práci se autorka orientuje na téma, které je v podmínkách naší fakulty více než netradiční, neboť k jeho zpracování ani v diplomových pracích, ani v pracích rigorózních téměř vůbec nedochází. Jestliže to – v širších souvislostech – neplatí zcela o cenných papírech obecně, platí to naopak v podstatě beze zbytku o cenných papírech zaknihovaných. Tuto skutečnost není těžké pochopit; naposled uvedené téma totiž velmi výrazně vykračuje za hranice jednoho právního odvětví, ať již jde o občanské právo, nebo o právo obchodní. Rub těchto charakteristik pak ovšem lze spatřovat v tom, že zpracovat kvalitně tuto širokou a komplikovanou materii je mimořádně obtížné. Autorka tedy před sebe postavila úkol náročnější, než je u zpracování rigorózních prací obvyklé. Již z tohoto důvodu proto zasluhuje pochvalu. S tou by se však patrně nevystačilo, kdyby nebylo možné připojit alespoň v dostatečné míře pochvalu další, totiž pochvalu za to, že se splnění zvoleného úkolu povedlo. Činí mi potěšení, mohu-li konstatovat, že i pro tuto druhou pochvalu je v případě předložené práce zřejmý důvod a že tak již úvod mého posudku může splnění úkolu vytčeného autorkou označit jako zdařilé.

Ke kladům předložené práce patří především to, že se autorka zaměřila v základu koneckonců na vše podstatné, co zpracovávanou látku tvoří. Ruku v ruce s tím pak jde i velmi rozumné rozvržení jednotlivých dílčích tematických okruhů, které se analyzují. Zcela opodstatněně se začíná u pojmu cenného papíru (kapitola 1) a u třídění cenných papírů (kapitola 2). Na to pak navazuje (v kapitole 3) již vlastní zkoumaná problematika, konkrétně v podobě souhrnného zpracování obecných základních otázek zaknihovaných cenných papírů, jmenovitě vývoje a vzniku zaknihovaného cenného papíru, jeho podstaty a významu, dále jeho pojmového vymezení a zatřídění z hlediska předmětu občanskoprávních vztahů, jakož konečně i přeměn jednak listinného cenného papíru na zaknihovaný cenný papír a jednak zaknihovaného cenného papíru na cenný papír listinný. Samostatně se dále traktuje (v kapitole 4) evidence zaknihovaných cenných papírů, a to jak z hlediska jednotlivých evidencí, tak z hlediska účtů, na nichž jsou zaknihované cenné papíry evidovány. Kromě toho autorka věnuje pozornost (v kapitole 5) hlavním dispozicím se zaknihovanými cennými papíry, a to na úrovni jejich převodů, kde se nezapomíná na komplikovaný institut pozastavení výkonu práva nakládat se

zaknihovaným cenným papírem, a na úrovni jejich zastavení. Konečně meritorní závěr práce (kapitola 6) je věnován základním pohledům na zaknihované cenné papíry v zahraničních právních úpravách, konkrétně v právu rakouském, německém, francouzském a švýcarském. Zde na jedné straně nejde než o rámcovou charakteristiku, kterou nelze ani považovat za právní komparaci v pravém slova smyslu, na druhé straně však nejenže v rigorózní práci není dost dobře možné jít hlouběji, ale ocenit v daném případě zasluhuje, že se pohled autorky do zahraničí nezastavuje u jedné země (jak je pravidlem u naprosté většiny diplomových i rigorózních prací na fakultě), nýbrž zahrnuje širší reprezentativní výběr právních řádů evropského kontinentu.

U pozitivního hodnocení komplexního pokrytí zvoleného tématu a jeho systematického rozvržení se ovšem nelze dost dobře zastavit a je zapotřebí v těchto souvislostech přidat alespoň následující pochvaly další. Za první, jakkoli autorka v dále popsaném smyslu hojně čerpá z četných pramenů, neomezuje se na pouhou deskripci, ale snaží se zaujímat i vlastní stanoviska, třebaže nezřídka, což je přirozené, v podobě aprobace názorů již dříve v pramenech vyslovených. Za druhé, přestože se v práci samozřejmě zkoumá většinou aktuální právní stav, začasté se v ní vyskytují též retrospektivní analýzy, které jsou velmi obtížné, avšak pro pochopení aktuálního stavu mívají svůj nepostradatelný význam. Za třetí, za vysoce nadstandardní lze označit práci s prameny, v jejímž rámci je pozoruhodný nejen jejich objem (zejména v oblasti literatury), ale i jejich skladba, která zahrnuje též zajímavé prameny zahraniční. Konečně za čtvrté, z hlediska formy, lze celkový literární projev autorky označit za velmi kultivovaný (na újmu je mu pouze nedostatek závěrečné redakce, která pominula překlady vyvolané s největší pravděpodobností automatickými softwareovými revizemi zavádějícími do textu některé pojmové a zejména gramatické nesrovnalosti).

Je-li mým úkolem jakožto oponenta nejen chválit, ale především též kritizovat, nemohu na nejobecnější úrovni nekonstatovat, že při složitosti a náročnosti zpracovávané problematiky existuje na jedné straně hned celá řada otázek a problémů, které by bylo možné do (zákonitě subjektivní) kritiky zahrnout. Námitky, které bych v takovém směru vznášel, by však na druhé straně byly současně námitkami vůči názorům četných jiných, často velmi renomovaných autorů; přitom v rámci takové mé kritiky by autorka z mého pohledu dopadla patrně nezřídka i lépe než tito autoři. Přesto (pomineme-li, jak by vypadala kritika mých názorů ze strany oněch jiných autorů) považuji za účelné předložit alespoň několik následujících připomínek, které necht' se i případně stanou podkladem pro diskusi při obhajobě práce.

Pokud jde o obecnou rovinu, předně mi v práci (na str. 8 a násl.) chybí kritika definice cenného papíru podle § 514 OZ. Což autorka (která je zjevně obeznámena s mými hlavními pracemi na dané téma) opravdu nevidí, stejně jako nevidí mnozí jiní autoři (kteří s mými pracemi zřejmě naopak obeznámeni nejsou), jaké zásadní nedostatky uvedená definice obsahuje? Dále, jak je to (v souvislosti s výklady na str. 14 a násl.) u zaknihovaných cenných papírů se stále rozpačitým přístupem zákonodárce k jejich formě (a to zejména s ohledem na § 263 odst. 1 ZOK a § 274 odst. 2 ZOK). Konečně bližší vysvětlení by zasluhovalo též stanovisko autorky k chápání zaknihovaného

cenného papíru ve vztahu k zaknihovanému právu, ať již *de lege lata*, anebo *de lege ferenda*; někde (např. na str. 31 či 34) se inklinuje ke ztotožnění těchto dvou institutů, naproti tomu jinde (paradoxně rovněž na str. 31 či např. na str. 43) lze spíše dovodit stanovisko potvrzující jejich rozdílnost.

Pokud jde o jednotlivosti, považuji v podstatnějších ohledech za potřebné vznést připomínky či dotazy rovněž jen nemnoho. Za prvé se zdá, že někde (zejm. na str. 60 a patrně i na str. 77) se z hlediska vývoje našeho práva nereflektují recentní změny v segmentech zaknihování (jmenovitě pokud jde o postavení ČNB), jakkoli na jiných místech (např. na str. 69) se tento nedostatek nevyskytuje. Za druhé, uvádí-li se v rámci citací někde (zejm. na str. 80) pojem „nepřímá držba“, klade se otázka jeho přesnosti (přinejmenším z hlediska klasického chápání držby). Za třetí, je skutečně správné přejímat názor (citovaný na str. 82), v souladu s nímž je u převodu zaknihovaného cenného papíru „primárním záměrem dosažení zisku“, a jaké právní základy tohoto převodu vůbec jsou? Konečně, za čtvrté, v návaznosti na právě uvedené otázky, ale i obecně z hlediska účelnosti systému našeho práva, je skutečně správné se ztotožňovat s návrhem (ze str. 89) na vyloučení úpravy převodu zaknihovaného cenného papíru do zvláštního zákona?

Ze všech poznámek polemického charakteru, které jsem obecně i v jednotlivostech shora formuloval, jasně vyplývá, že kvalitu předložené práce nijak nezpochybňují. Naopak, svým obsahem a významem koneckonců pouze zvýrazňují, že jde o práci vysoce kvalitní, celkově jistě nadprůměrnou, z jejíhož obsahu zřetelně plyne, že si autorka na základě nadstandardního úsilí bezpečně osvojila zkoumanou materii, že s touto materií umí též velmi zasvěceně pracovat a výsledky svého úsilí více než adekvátně prezentovat. Předložená práce tedy nepopíratelně splňuje, ba nezřídka i překračuje požadavky, které lze na ni jako na rigorózní práci klást; proto jednoznačně doporučuji, aby byla připuštěna k obhajobě a aby po úspěchu při této obhajobě a při související státní zkoušce, o jehož opaku nemám s ohledem na kvalitu předložené rigorózní práce žádný důvod pochybovat, byl její autorce udělen titul JUDr.

V Praze dne 14. ledna 2021

doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.